

Говор високог представника за БиХ, Педија Ешдауна пред Савјетом безбједности Уједињених нација

Прошла су тек четири мјесеца од мог задњег обраћања Савјету. Испред себе имате наш детаљан извјештај о догађајима из друге половине 2004. године, тако да јутрос не бих детаљно говорио о свему ономе што извјештај покрива.

Дозволите ми да споменем оно најважније.

Прије свега, Савјету је познато да сам, задњи пут када сам био овдје – прије свега 16 седмица – на врло оштар начин упозорио на опасност која је пријетила будућности БиХ због неуспјеха власти Републике Српске да испоштују своје обавезе и остваре пуну сарадњу са Хашким трибуналом.

Веома отворено сам тада упозорио Савјет да је овај неуспјех представљао највећу препреку свјетлијој будућности БиХ – да је то препрека која је пријетила да у потпуности заустави напредак БиХ према ЕУ и НАТО-у.

Неколико седмица послије, НАТО је по други пут одбио захтјев за пријем БиХ у чланство Партнерства за мир. Ја сам то пропратио даљим мјерама како би се спријечиле индивидуалне опструкције сарадње са Хагом и како би дошло до системских промјена у безбједносним структурама РС-е.

Министар вањских послова, Иванић је у знак протеста, накратко био у оставци, премда се сада предомислио, а Влада у РС је промијенила своје вођство, али не начин рада.

Међутим, сада се чини да је порука ипак почела допирати. Задовољство ми је извијестити Савјет да је РС сада почела, 10

година након Дејтона, да изручује осумњичене Трибуналу.

Овај је процес још у раној фази – сасвим је природно да би онај ко је годинама пратио ситуацију – требао остати скептичан.

Међутим, ја сада вјерујем да ћемо видјети промјену става власти РС и њихово прихватање да пут према Бриселу, ЕУ и НАТО-у иде преко Хага.

Током посљедња два мјесеца, власти РС су обавиле изручења (или саме или – што је такође само по себи корак у правом смјеру – у сарадњи са властима у Београду) петорице осумњичених у Хаг.

Четири од ових пет изручења догодила су се у посљедњих четрнаест дана.

Раније током дана, Винко Пандуревић, осумњичен за геноцид и злочине против човјечности почињене у Сребреници, је стигао у Хаг.

Пандуревић и други генерали су се добровољно предали. Међутим, њихов командант, Ратко Младић, је још увијек у бјекству.

Младић би се могао замислити над чињеницом да је веома чудан војнички кодекс у којему генерал дозвољава да његови подређени носе терет за оно што су починили по његовом наређењу, док се он премјешта из једног склоништа у друго, попут обичног криминалца.

Ја не тврдим да догађаји посљедњих неколико седмица још увијек представљају потпуну сарадњу коју захтијева Трибунал.

Десет година након Сребренице, зов правде не постаје тиши и не треба да постане тиши. Овај процес се неће завршити све док Караџић и Младић и сви остали који су оптужени не буду ухапшени. Што прије тај дан дође, то ће прије БиХ почети да се ослобађа ланаца историје.

Честитам властима РС на напретку који је постигнут током

задњих неколико седмица. Оно што је кључно у овом тренутку је да се то настави.

Међутим, ми не можемо толерисати било какво одуговлачење. За то нема мјеста.

Зато јер – и то је друга ствар о којој желим говорити – као што зима уступа мјесто прољећу, БиХ се суочава са неким фундаменталним одлукама о сопственој будућности које ће донијети ЕУ и НАТО. За обе организације, сарадња са Хагом је услов око којег нема преговора, као што је показала и недавна одлука ЕУ у вези са Хрватском.

Такође, НАТО помно разматра апликацију БиХ за учешће у Партнерству за мир.

Са своје стране, Европска комисија је јасно ставила до знања да се нада да ће бити у стању да одреди становиште око тога да ли је БиХ спремна да започне преговоре о Стабилизацији и придруживању половином маја. Ово је први формални корак на дугом путу ка чланству.

У понедељак, Комесар Европске комисије за проширење Рен се срео са премијером Терзићем у Бриселу. Поред сарадње са Хагом, он је ставио да знања да је још једно питање од кључне важности (а у вези којег Европска комисија очекује значајан напредак до половине маја) – реструктурирање полиције, у складу са принципима које је Комисија континуирано промовисала.

Комисија за реформу полиције је окончала рад у децембру и презентовала своје препоруке у јануару. Комисија је препоручила стварање јединствене полицијске структуре на државном нивоу, у којој би оперативне полицијске активности биле делегиране на локални ниво. Комисија је предложила мапу скицирајући нове полицијске регије, засноване на оперативној ефикасности, што значи да регије прелазе ентитетску линију разграничења, тамо гдје то захтијева оперативност.

Приједлози комисије су тренутно предмет дебате. Већина се слаже да се систем треба промијенити. Већина грађана БиХ вјерује да постоји превише политичког утицаја на полицију; да од полиције добивају лоше услуге; и да се криминалци пречесто извуку некажњено.

Међутим, постоји велика, премда неоснована бојазан у РС да је стављање тачке на лош полицијски систем, у ствари паметно смишљена завјера да се укине сама РС.

Дозволите да категорично устврдим да то није истина.

Међутим, полиција мора бити реструктурирана, у складу са принципима Европске комисије, уколико БиХ жели да у мају од Брисела добије зелено свјетло: то је избор који је пред РС.

Треће, ми настављамо напријед када је у питању остатак реформи, у складу са наша четири кључна задатка који су одређени планом имплементације мисије ОХР-а.

Раније овог мјесеца у Сарајеву је отворено Вијеће за ратне злочине и притворска јединица највишег степена сигурности.

Управа за индиректно опорезивање је у јануару постала потпуно оперативна. Јединствени рачун је у употреби. Све у свему, прелиминарне информације казују да су приходи, у поређењу са истим периодом прошле године порасли за 5 до 6 одсто.

Када је у питању реформа одбране, у оквиру међународне заједнице, НАТО је преузео вођство на том пољу почетком ове године. Циљ за 2005. годину укључује амалгамирање функција ентитетских министарстава у Министарство одбране БиХ, стварање јединственог буџета за одбрану, те стварање јединствене персоналне, логистичке и образовне команде. БиХ према распореду треба да постигне напредак ка овим циљевима, уколико жели да задовољи услове за чланство у Партнерству за мир и уколико жели да ријеша – као што то мора – системске слабости које смо нагласили НАТО, Карла дел Понте и ја.

Уколико то учини, направиће велике кораке – не само према чланству у Партнерству за мир већ, у догледно вријеме, и према Алијанси. Међутим, током посљедњих дана дошло је до одређеног назадовања у реформи одбране од стране власти РС. Ја прихватам да ми од РС тражимо много: међутим, њима мора бити јасно шта је овдје улог, и за њих и за цијелу државу. Исто као што коначно, чинимо напредак у досада непостојећој сарадњи са Хашким трибуналом, била би заиста невјероватна лудост ићи уназад са другим кључним захтјевима.

И на крају, десила се још једна значајна промјена од када сам задњи пут говорио пред Савјетом – промјена из НАТО-ових Стабилизацијских снага у снаге ЕУ – ЕУФОР. Ова је промјена протекла веома добро. Претпостављам да је то дефиниција савршене транзиције. ЕУФОР ефикасно ради, а тако ради и нови штаб НАТО-а, и они одлично сарађују.

Господине предсједавајући, ово ће бити моје предзадње обраћање Савјету у својству високог представника и специјалног представника Европске Уније. Ја ћу ову позицију напустити крајем године. Међутим, девет је мјесеци између овог тренутка и тренутка мог одласка и морамо у потпуности искористити сваки преостали дан.

Због тога што је ова година кључна година за БиХ. Десет година од Сребренице. Касније током године, и десета годишњица Дејтона.

Као и већина људи у БиХ, и ја желим да ова година буде година у којој ће се БиХ сјећати своје прошлости али и гледати у своју будућност. И више од тога, ја желим да ово буде година у којој ће БиХ одлучно прекинути са прошлошћу тако што ће испунити услове за почетак преговора о Споразуму о стабилизацији и придруживању и чланству у Партнерству за мир, и почети да се чврсто уграђује у евроатлантске структуре. Те су структуре најбоља гаранција за дуготрајну стабилност, безбједност и просперитет БиХ. Када се то догоди, БиХ ће заиста бити у новој ери. Ера стабилизације по Дејтону се

завршава. Сљедећа фаза – интеграције и Брисел – започиње.

Та је могућност сада доступна БиХ – шанса да покаже да је, деценију након Дејтона држава која функционише и која се налази на путу ка европским интеграцијама, без могућности повратка на старо, кормиларена политичарима који подједнако озбиљно прихватају своје дужности, обавезе и стандарде високих функција које обављају.

Уколико се ово деси, веома брзо ће бити отворен пут за другачију врсту ангажовања међународне заједнице на терену, које ће бити мање наметљиво, више у облику структура подршке какве постоје у другим демократијама у транзицији.

Међутим, наредних неколико мјесеци ће бити од кључне важности.